

УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ ФАКУЛТЕТ ПОЛИТИЧКИХ НАУКА	
ПРИМЉЕНО: 11.05.2017	
	590/17

ИЗВЈЕШТАЈ

о оијени подобности теме, кандидата и ментора за израду докторске дисертације

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

Орган који је именовао комисију: Наставно-научно вијеће Факултета политичких наука

Датум именовања комисије: 11.04.2017. године

Број одлуке: 08/3.460-9/17

Састав комисије:

1. Перић Ромић Ранка	доцент	Ужа научна област Посебне социологије
Презиме и име	Звање	Научно поље и ужа научна област
Факултет политичких наука Бања Лука		предсједник
Установа у којој је запослен-а		Функција у комисији
2. Ристић Лазо	Редовни професор	Ужа научна област Методологија социјалних истраживања
Презиме и име	Звање	Научно поље и ужа научна област
Факултет политичких наука Бања Лука		Члан
Установа у којој је запослен-а		Функција у комисији
3. Милошевић Шопо Биљана	Ванредни професор	Ужа научна област Посебне социологије
Презиме и име	Звање	Научно поље и ужа научна област
Филозофски факултет Универзитета у Источном Сарајеву		Члан
Установа у којој је запослен-а		Функција у комисији
4.	Презиме и име	Звање
		Научно поље и ужа научна област
	Установа у којој је запослен-а	Функција у комисији

5.

Презиме и име

Звање

Научно поље и ужа научна област

Установа у којој је запослен-а

Функција у комисији

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

1. Име, име једног родитеља, презиме: Зоран (Дејан) Ђелатић
2. Датум рођења: 07.07.1974. године Мјесто и држава рођења: Јајце, БиХ

II.1 Основне студије

Година уписа: 1997. Година завршетка: 2002. Просјечна оцјена током студија: 7.2
 Универзитет: Универзитет у Бањој Луци
 Факултет/и: Филозофски факултет
 Студијски програм: Филозофија и социологија
 Звање: Професор филозофије и социологије

II.2 Мастер или магистарске студије

Година уписа: 2003. Година завршетка: 2013. Просјечна оцјена током студија: 8.7
 Универзитет: Универзитет у Бањој Луци
 Факултет/и: Политичких наука
 Студијски програм: Социологије
 Звање: магистар социолошких наука
 Научна област: друштвене науке /научно поље и поље истраживања припада социологији
 Наслов завршног рада: Друштвене промјене и трансформација села у општини Мркоњић Град

II.3 Докторске студије

Година уписа: _____ тема пријављена 21. 03. 2017. године
 Факултет/и: Факултет политичких наука Бања Лука
 Студијски програм: Социологија
 Број ЕЦТС до сада остварених: _____ Просјечна оцјена током студија: _____

П.4 Приказ научних и стручних радова кандидата

P. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница	Категорија ¹
1.	Бјелајац, З. (2015). Село и иновације: Перспектива развоја руралних подручја. РАДОВИ, часопис за хуманистичке и друштвене науке, број 2. Бања Лука: Филозофски факултет, стр:185-201.	Члан 19. став 4. Научни часопис националног значаја

Кратак опис садржине:

У овом раду аутор покушава да укаже на промјене које су задесиле село под утицајем дифузије иновација у пољопривреди, доводећи у везу перспективу развоја руралних подручја са процесима који су током двадесетог вијека узроковали изузетно неповољан положај села, као и са оним процесима који данас подједнако деструктивно утичу на живот села. Аутор је мишљења да село у будућности неће моћи да се носи са модерним иновацијама, које се пласирају у пољопривреду без претходне научне валоризације и темељних истраживања која би узела у обзир типологију руралних подручја. У овом правцу, питање на које се покушава дати одговор, не односи се само на степен и спремност усвајања иновација, то јест на однос адопт (сељак) – иновација, него на врсту иновације која се пласира селу и сельку у односу на његов културно-просторни и сазнајни хабитус. У ствари, аутор сматра да би питање требало да гласи да ли усвајање иновација служи само за достизање европских стандарда квалитета у пољопривредној производњи, занемарујући при том антрополошко-просторну посебност крајишког села, или оно (усвајање иновација) треба да омогући његов опстанак и ревитализацију.

Даље у раду аутор указује на први значајнији иновативни талас који је захватио српско село током Прве аграрне реформе од 1919. године до 1941. године, то јест на читав низ агарано –техничких мјера, које су позитивно утицале на живот крајишког села у моментом периоду, затим на иновативне мјере које су се десиле у другој половини двадесетог вијека, и које су се дешавале упоредо са атрофијом села, а за циљ нису имале развој индивидуалног породичног домаћинства, него његово уситњавање и подруштвљавање кроз укључивање у сељачку земљорадничку задругу.

У задњем поглављу аутор указује на неопходност емпиријских истраживања када је рурални развој у питању, нарочито у погледу разликовања врсте иновација које се односе на индивидуално сељачко домаћинство и иновација које се односе и примјењују на великим пољопривредним добрима.

Рад припада проблематици докторске дисертације: **ДА** **НЕ** **ДЈЕЛИМИЧНО**

¹ Категорија се односи на оне часописе и научне скупове који су категорисани у складу са Правилником о публиковању научних публикација („Службени гласник РС“, бр. 77/10) и Правилником о мјерилима за остваривање и финансирање Програма одржавања научних скупова („Службени гласник РС“, бр. 102/14).

Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница	Категорија
2.	Бјелајац, З. (2015) <i>Сеоска заједница и простор-изгубљена веза. ПОЛИТЕИА, научни часопис за друштвена питања, број 9.</i> Бања Лука: Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци. стр: (207-221),	Члан 19. став 4. Научни часопис националног значаја

Кратак опис садржине:

Аутор у овом раду полази од тезе да веза између руралног простора и сеоске заједнице надилази она схватања и концепте који простор схватају само као ресурс у привредној економском смислу, а сеоску заједницу само као производног актера у том односу. Аутор је мишљења да веза између сеоске заједнице и простора треба да се поново успостави на аутаркичном нивоу, који свакако надилази концепте утилитаризма и конзумизма. Исто тако аутор сматра да процеси који су у двадесетом вијеку девастирали рурална подручја и данас имају свој велики одјек у актуелној аграрној политици.

По својој важности веза између сеоске заједнице и руралног простора не почива само на односу који омогућава економско искориштавање руралног простора, тако да са ове временске дистанце, али свакако не и просторне дистанце, јер се ради о националном стратешком залеђу, можемо поставити питање: Каква је будућност нашег руралног простора, то јест да ли жртвујући „аутаркичност“ сеоске заједнице „губимо“ и простор? Под аутаркичношћу подразумијевамо онaj степен независности-самодовољности, који је сеоској заједници потребан да би опстала и преживјела, без обзира на производно-потрошачку логику са којом се данас повезује пољопривредна производња на индивидуалном сељачком газдинству и задражала своју синкретичку везу са земљом и руралним простором.

Даље у раду аутор указује на процесе и приступе који су узроковали напуштање села током друге половине двадесетог вијека (деаграризација, миграције село-град, аграрна реформа...), а затим истиче важност подстицања пољопривреде у оквиру индивидуалног сељачког газдинства као непроцјењивог фактора који омогућава поновно успостављање непосредног односа између сеоске заједнице и простора за разлику од економског - квантитативног приступа.

Рад припада проблематици докторске дисертације: ДА НЕ ДЈЕЛИМИЧНО

Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница	Категорија
1.		

Кратак опис садржине:

Рад припада проблематици докторске дисертације: ДА НЕ ДЈЕЛИМИЧНО

Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница	Категорија
1.		

Кратак опис садржине:

Рад припада проблематици докторске дисертације: ДА НЕ ДЈЕЛИМИЧНО

Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница	Категорија
1.		
<i>Кратак опис садржине:</i>		
<i>Рад припада проблематици докторске дисертације:</i> ☐ ДА ☐ НЕ ☐ ДЈЕЛИМИЧНО		

Да ли кандидат испуњава услове? ДА НЕ

III. ПОДАЦИ О МЕНТОРУ/КОМЕНТОРУ

Биографија ментора/коментора (до 1000 карактера):

Ранка Перић Ромић рођена 09.08.1980. године у Грађишићи, где је завршила основну и средњу школу, а дипломирала и магистрирала на Филозофском факултету у Бањој Луци на Одсјеку за филозофију и социологију. Докторску дисертацију под називом „Простор града, сиромаштво и социјална искљученост“ одбранила 27. 03. 2013. године.

Радно искуство започела у Техничкој школи у Грађишићи 2004. године а потом радну каријеру наставила на Филозофском факултету и Факултету политичких наука у Бањој Луци, где тренутно ради у звању доцента на ужој научној области Посебне социологије. Предаје Урбанизацију, Руралну социологију, Социологију образовања, Методику наставе социологије са хоспитовањем, на првом циклусу студија Факултета политичких наука на Студијском програма социологије, и Социологију урбаног простора на другом циклусу студија поменутог факултета.

Социологију села предаје на првом и другом циклусу студија Пољопривредног факултета Универзитета у Бањој Луци на Студијском програму аграрна економија и рурални развој.

Учесник је многобројних научних скупова регионалног и међународног карактера. Бави се проучавањем урбаног и руралног друштва са посебним интересовањем за постсоцијалистичке трансформацијске процесе који су узроковали осиромашивање становништва. Удата и мајка двоје дјече.

Радови из области којој припада приједлог докторске дисертације:

Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница
1.	Перић, Р. (2009). <i>Узроци урбаног сиромаштва</i> . У: <i>Друштвена криза и превазилажење сиромаштва у Републици Српској и Босни и Херцеговини</i> : зборник радова са међународног научног скупа. Бања Лука: Европски дефендологија центар (бр. страна 10).
2.	Перић Ромић, Р. (2012). <i>Узроци осиромашења градова и градског становништва</i> . Политеина, бр. 3. Бања Лука: Факултет политичких наука. Стр:47-59.
3.	Перић Ромић, Р. (2015). <i>Показатељи урбанизације-сиромаштво и друштвени развој</i> . Социолошки годишњак, бр.10. Пале: Социолошко друштво Републике Српске. Стр: 347-361.
4.	Перић Ромић, Р. (2012). <i>Специфичност наших градова на путу модернизације</i> . Годишњак, бр.2. Бања Лука: Друштво Матице Српске у Републици Српској. Стр.143-158.
5.	Перић Ромић, Р. (2016). <i>Утицај трансформације јавног и приватног простора на живот становника у урбаним срединама</i> . У: <i>Урбани и рурални простор-економски, правни и организациони простор</i> : зборник радова са међународне конференције <i>Друштво и простор</i> . Нови Сад: Српско социолошко друштво, Филозофски факултет Нови Сад и Институт за упоредно право из Београда. Стр. 15-26.

Дали ментор испуњава услове?

ДА

НЕ

IV ОЦЈЕНА ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ

IV.1 Формулација назива тезе (наслова)

КВАЛИТЕТ ЖИВОТА СТАРИЈИХ ОСОБА У СЕОСКИМ ДОМАЋИНСТВИМА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Наслов тезе је подобан?

ДА

НЕ

IV.2 Предмет истраживања

Имајући у виду да у Републици Српској доминирају старачка домаћинства у укупном сеоском фонду, и да тај проблем указује на тенденцију гашења села, кандидат Зоран Ђелајац као предмет докторске дисертације одређује социолошко истраживање квалитета живота старијих лица у сеоским домаћинствима, са циљем побољшања њиховог положаја, што коначно треба да допринесе одрживости села уопште. Кандидат такође истиче да се квалитет живота старијих лица не може свести само на њихову економску и друштвену немоћ, него да се посебна пажња треба посветити аутаркичности сеоског домаћинства као темеља на коме се заснива прста одрживост сеоске заједнице. Дакле, у предмету ове докторске дисертације кроз пручавање квалитета живота старијих лица у селима, доминира и потреба за научним објашњењем социолошке законитости настанка, развоја и одрживости села као примарног и основног облика територијалне, економске и социјалне организације становништва. У том смислу проучавање сеоског становништва у социолошком смислу расвјетљава најдубље развојне односе и процесе, као и степен развијености друштвене заједнице, односно друштва у цјелини.

Кандидат уважавајући релевантне свјетске институције (УН, Свјетска здравствена организација) које су се бавиле пручавањем старијих лица у сеоским срединама са циљем боље социјалне укључености, достојанства, продужетка здравља и продуктивности, уочава да се акценат такве политике не може примјенити у нашем друштву у коме ригидна социјална рјешења не прате европске стандарде. Разумијевајући укупну социо-економску ситуацију у друштву, кандидат је сјестан да је тежак положај села изазван и ранијим неадекватним стратегијама руралног развоја, као и неповољним историјским догађајима што је у коначности утицало и на данашњи положај сеоског становништва међу којима је најтеже управо становницима треће животне доби.

Свакако је важно напоменути да кандидат у раду полози од феномена старог села који је суштински повезан са процесима деаграризације и депопулације. У том смислу кандидат напомиње да је Закон о аграрној реформи и колонизацији из 1948. године знатно смањио могућност репродукције на свим нивоима у сеоским домаћинствима. Смањење аграног максимума са тридесет на десет (у пракси на око три хектара) обрадиве површине утицало је на смањење активног пољопривредног становништва које је одлазило у градове који су подизали индустријске потенцијале и пружали сигурнију будућност. Међутим, у нашем друштву ипак је изостао индустријски раст и развој градова какав су биљежиле неке европске земље, што је временом утуцало на пад животног стандарда друштва у цјелини и посљедично се рефлектовало на квалитет живота старијих лица у селима. На трагу наведеног социјална и просторна покретљивост сеоског становништва узроковала је рушење старих и формирање нових стратегија преживљавања

(Вуксановић, Г. и Томић, Д.: 1996, 179–180). Коначне посљедице могле су се видјети у дезинтеграцији сеоских домаћинстава јачањем професионалне диференцијације млађих чланова који су временом стекли дјелимичну или потпуnu економску независност у односу на старије чланове. Разградња сеоског домаћинства била је најуочљивија у структури и организацији послова која је у претходном периоду почивала на полу и старости, а не на образованости. Трансформација производне функције села битно је утицала на квалитет живота старијих лица, запажа кандидат. Процес разградње сеоског домаћинства пратио је и пад значаја традиционалних (нарочито породичних) вриједносних орјентација. Неадекватне стратегије руралног развоја додатно су ослабиле у функционалном смислу сеоску заједницу и њене становнике. Због свих наведених процеса који су утицали на докидање села и сеоског становништва постаје сасвим јасно да унапређење живота на селу јесте дуготрајан процес који обувата низ промјена које се крећу од друштва као целине па до унутрашњих промјена саме сеоске заједнице и породичног сеоског домаћинства.

Овакав теоријски увид омогућава утврђивање и анализирање унутрашњих развојних капацитета локалне заједнице, група и појединача, што доприноси препознавању и уочавању могућих праваца дјеловања са циљем подизања квалитета живота старијих особа на селу. Кандидат се позива на ранија истраживања према којима су одређиване димензије квалитета живота обухватиле субјективне индикаторе, тј.оне који се односе на личну перцепцију живота (Славуј, 2012:81, наведено према Бокић, Ј. И Чикић, Ј.:2014) и објективне индикаторе који се могу непосредно измјерити (стопа запослености, доходак per capita), (Pospech, Delin, Spešna 2009: 285, Исто, 238), као и специфична лична социо-културна обиљежја (пол, образовање, занимање) и социо-културна обиљежја сеоског домаћинства: висина укупних редовних прихода, поријекло прихода, оријентација производње итд. С обзиром да се временско димензионирање старости на селу не везује за период одласка у пензију што битно утиче на укупне редовне приходе и поријекло прихода као најважније социо-културне индикаторе, ово истраживање тиме постаје још значајније и у научном смислу релевантно за израду платформе одрживог руралног развоја.

Кандидат Зоран Ђелајац позива се на ранија емпириска истраживања која су се односила на проблеме старијих лица, тачније на појаву старачких домаћинстава на селу напомињући да су поред друштвено-економских узрока, истраживања рађена и са демографско-аграрног аспекта (Петровић, Р., Дилић, Е.: 1975), а тек касније социјални аспект постаје доминантан. У том смислу била су значајна истраживања породичних односа, положаја старијих особа у сеоским домаћинствима итд. (Стојанов, М.: 2004). Ипак проблем старијих особа у сеоским домаћинствима научном смислу тематизован је током друге половине двадесетог вијека. Данас овај проблем истраживања буди посебну пажњу нарочито када се говори о социјалној несигурности старијих лица која је видљива кроз сиромаштво, слабу социјалну заштиту, социјалну искљученост итд. С обзиром да је на основу наведеног ипак уочљив геронтолошки приступ (Девецић, М., Стојиљковић, Ј., Глигоријевић, В.: 2011), изостаје социолошки, што ову тему докторске дисертације чини више него оправданом.

На крају да напоменемо да је предмет овог рада истраживање квалитета живота старијих особа (65 и више година) у породичним сеоским домаћинствима Републике Српске, са нагласком на социо-културна обиљежја домаћинства као и моделе преживљавања које развијају припадници те популације у измијењеним околностима привређивања и друштвеног живота уопште, а све у правцу конструктивних рjeшења могућег руралног развоја. Истраживање треба да понуди низ одговора на парцијална питања изведена из главног проблема истраживања: Какав је став старијих особа према њиховом активном учешћу у управљању домаћинством и колико он доприноси квалитету живота? Каква је структура домаћинства у којима живе старије особе? Какав је положај старијих људи у

сеоском домаћинству (социо-економски статус, ауторитет и сл.) и колико он утиче на њихов квалитет живота? Шта утиче на њихов положај? Какав је њихов став у вези с односом друштвене заједнице према старијим људима и колико он утиче на квалитет живота? У којој мјери активна партиципација старијих особа у друштвеном животу сеоске заједнице утиче на квалитет живота? Колико подстицаји у пољопривреди од стране државе утичу на квалитет живота?

Стицање социолошких релавантних сазнања о квалитету и начину живота старијих особа у сеоским домаћинствима у Републици Српској биће омогућено кроз емпријска истраживања социокултурних обиљежја и стратегија преживљавања сеоског домаћинства кроз призму руралног развоја.

На основу свега наведеног кандидат Зоран Ђелајац предметом истраживања указује на релевантност предложене теме, као и на личне научне квалитетете, а који се односе на уочавање и препознавање друштвених проблема, разумијевање различитих друштвених процеса те спремност да се ухвати у научно промишљање и истраживање истих.

Предмет истраживања је подобан? **ДА** **НЕ**

IV.3 Најновија истраживања познавања предмета дисертације на основу изабране литературе са списком литературе

1. Aboderin, I.: „Conditionality“ and „ Limits“ of filial obligation, Working Paper Number WP205, Oxford Institute of Ageing, Universitiy of Oxford p.1-27, 2005. (http://www.ageing.ox.ac.uk/publications/working_papers).
2. Бокић, Ј., Чикић, Ј.: *Квалитет живота у сеоским насељима*, Зборник Матице српске за друштвене науке. Vol.147 стр. 235-249 issn 0352-5732.UDC. 911.373(497) UDC 316.334.55 (45711) Doi 10 2298/ZMSDN 144 72335B.
3. Божић, Љ.: *Аграрна политика са основама земљорадничког задругарства*, Веселин Маслеша, Сарајево, 1960.
4. Бобић, М.: *Постмодерне популационе студије*.Београд:Институт за социолошка истраживања Филозофског факултета Универзитета у Београду, 2013.
5. Бобић, М.: *Савремена сеоска породица и домаћинство у Југославији*, Становништво, бр.1-4 Институт друштвених наука, Центар за демографска истраживања, Београд, 2007.
6. Bovoar, S.: *Старост I,II*, БИГЗ, Београд, 1987.
7. Вилић, Д.: *Трансформација (и/или редукција) функција модерне породице*, Оригинални научни рад удк 316.356.2, Социолошки дискурс, година 3, број 6/децембар 2013.
8. Војковић, Г., Девецић, М.: *Старење становништва у функцији регионализације*, Посебно издање ГИ „Јован Цвијић“, САНУ.Београд, 2003.
9. Војковић, Г., Девецић М., Пенев, Г.:*Србија међу демографски најстаријим земљама*. У „Наше теме-Бела куга“, 01/2006, „ Службени гласник РС“, Београд, 2006.
10. Веселинов, Д.: *Сумрак сељаштва*, Економика, Београд, 1987.
11. Вукосављевић, С.: *Историја сељачког друштва 2 – социологија становиња*, Научно дело, Београд, 1965.
12. Вуксановић, Г., Томић, Д.: *Мешовита домаћинства – газдинства: будућност? сеоских насеља*, Зборник Матице српске за друштвене науке 101, Нови Сад, 1996.

13. Gessert, C., Elliot, B., McAlpine, C.: Family Decision-Making for Nursing Home Residents With Dementia: Rural-Urban Differences, *The Journal of Rural Health*, Vol.22, No 1, National Rural Health Association, USA, 2006.
14. Gillies, V.: *Family and Intimate Relationships: A review of Sociological Research*, South Bank Universiti, London, 2003.
15. Гаћеша, Н.: *Колонизација Бачке – историјски оквир и колонизација*, Матица српска, Нови Сад, 1968.
16. Душанић, Ј.: *Хроника српског села у Босни – Прибинић*, Република Српска, Чугура прнт, Београд, 2007.
17. Дилић, Е.: *Друштвени положај и оријентација сеоске омладине*, Институт друштвених наука Београд, Београд, 1971.
18. Дворниковић, В.: *Карактерологија Југословена*, Просвета, Београд, 1990.
19. Девецић, М., Стојилковић, Ј.: *Старост становништва земаља југоисточне Европе из нове перспективе*, Зборник радова са Међународног скупа „Трећи конгрес српских географа“, Бања Лука, 2011.
20. Девецић, М., Стојилковић, Ј.: *Демографски профил старог становништва Србије*, Републички завод за статистику, Београд, 2015.
21. Ерић, М.: *Аграрна реформа у Југославији 1918–1941*, Веселин Маслеша, Сарајево, 1958.
22. Екмечић, М.: *Срби на историјском раскрићу*, СКЗ, Београд, 1999.
23. Јовановић, Д.: *Аграрна политика 1918–1919*, Народна мисао, Београд, 1930.
24. Калезић, Ж.: *Структурне промјене у црногорском селу у XX вијеку*, Побједа, Титоград, 1976.
25. Капицић, Х.: *Аграрни односи у БиХ 1878–1918*, Архив Босне и Херцеговине – Ослобођење, Сарајево, 1969.
26. Костић, Ц.: *Социологија села*, Завод за издавање уџбеника, Београд, 1969.
27. Костић, Д.: *Промене у друштвеном животу колониста*, Београд, 1963.
28. Кардељ, Е.: *Неки проблеми социјалистичке политике на селу –изабрани чланци*, НП „Глас“, Бања лука, 1967.
29. Ливада, С.: *Насиље руралног дисконтинуитета руралног развоја у нас*, Зборник Матице српске за друштвене науке, бр. 90, Нови Сад, 1991.
30. Милић, А.: *Социологија породице*, Чироја, 2001.
31. Милић, А.: *Осврт на резултате анкетних истраживања породица и домаћинства у Институту за социолошка истраживања у последњих година*, у: Милић, Анђелка и Смиљка Томановић: *Породице у Србији данас у компаративној перспективи*. Београд: ISI FF:11-26, 2009.
32. Милић, А.: *Породица и изазови глобалне трансформације*, у: Милић, А. и Томановић, С., Љубичић, М., Секулић, Н., Бобић, М., Степановић-Милетић, В., Станојевић, Д.: *Време породица-Социолошка студија о породичној трансформацији у савременој Србији*. „Чироја штампа“, Београд, 2010.
33. Миноа, Ж.: *Историја старости*, Издавачка књижарница Зорана Стојановића, Сремски Карловци, Нови Сад, 1994.
34. Митровић, М.: *Наše село између прошлости и будућности*, Научна књига, Београд, 1989.

35. Митровић, М.: *Село и град комплементарни друштвено-културни обрасци*, Оригиналан научни рад, Гласник Етнографског института, Београд, 1995.
36. Митровић, М.: *Српско село и сељаци на прелазу векова – између стратегија преживљавања и модернизације*, Институт за социолошка истраживања Филизофског факултета у Београду, Београд, 2004.
37. Мендрас, Х.: *Сељачка друштва*, ЧГП Дело, Загреб, 1986.
38. Новаковић, С.: *Село*, СКЗ, Београд, 1965.
39. Нејашмић, И.: *Демографија – становништво у просторним односима и процесима*, Школска књига, Загреб, 2005.
40. Пејановић, Ђ.: *Становништво Босне и Херцеговине*, Научна књига, Београд, 1955.
41. Пенев, Г.: *Становништво по старости полу*, „Становништво и домаћинства СР Југославије према попису 1991“, СЗСи Центар за демографска истраживања Института друштвених наука, Београд, 1995.
42. Пуљиз, В.: *Ексодус пољопривредника*, Институт за друштвена истраживања Свеучилишта у Загребу, Загreb, 1977.
43. Радомировић, В.: *Репродукција сељачког газдинства*, Прилози социологији села и пољопривреде, РУ “Радивој Ђипранов”, Нови Сад, 1979.
44. Радивојевић, Б.: *Смањење смртности старог становништва у Југославији-шанса за повећање очекиваног трајања живота*, Становништво, 40 (1-4), 35-52, 2002.
45. Sanderson, C., W.S. Scherbov.: *Rethinking Age and Ageing*, Population Bulletin, vol.63, no4, 2008. <http://www.prb.org/Publicatins/Population Bulletins/2008/globalaging.aspx>.
46. Стојанов, М.: *Социологија сеоских колектива*, Матица српска, Завод за социологију развоја села, Београд, 2004.
47. Станковић, В., Костић, М.: *Бројност величина и просторни размјештај старажачких домаћинстава у Србији*, „Србија и савремени процеси у Европи и свету“, Београд, 2005.
48. Стојанов, М.: *Промене савремене руралности*, Зборник Матице српске, бр. 104-105, Нови Сад, 1998.
49. Стојисављевић, Б.: *Сељаштво Југославије 1918–1941*, Задружна штампа, Загреб, 1952.
50. Танић, Ж.: *Сељаци на европским раскрсницама*, Институт друштвених наука, Центар за социолошка истраживања, Београд, 1974.
51. Трипковић, Б.: *Праисторијске „породичне задруге“: неолитска домаћинства између традиције и иновације*, Оригинални научни рад УДК: 392.3“634“, Етноантрополошки проблеми, н.с-год.10 св.2.2015
52. Фирст, Р.: *Сеоска породица данас – континуитет или промјене*, Институт за друштвена истраживања Свеучилишта у Загребу, Загreb, 1971.
53. Халперн, Џ.: *Српско село – Друштвене и културне промене у сеоској заједници 1952–1987*, Српски генаолошки центар, Београд, 2006.
54. Шуковић, Д.: *Реформа пензионог система и проблем старења популације*, Оригиналан научни рад, УДК 314.82-053.9:364 (497.11), часопис Становништво, I/2013.
55. Шувар, С.: *Село у транзицији*, Оригиналан научни рад, УДК: 316.334.55, Ниш, 2004.
Лукић, Р.: *Будућност села и сељака*, Српска академија наука и умјетности, Београд, 1985.

Избор литературе је одговарајући? **ДА** **НЕ**

IV.4 Циљеви истраживања

Основни циљ предложеног истраживања је стицање социолошки релевантних сазнања о квалитету и начину живота старијих особа у сеоским домаћинствима у Републици Српској, кроз емпиријско истраживање социо-културних обиљежја и стратегија преживљавања сеоског домаћинства и кроз призму руралног развоја.

Циљ истраживања јесте проналажење одговора на суштинска питања која се односе на квалитет живота особа треће животне доби у сеоским домаћинствима Републике Српске.

У теоријском смислу, циљ рада јесте сажимање основних теоријских приступа у проучавању овог проблема као и анализа ранијих истраживања из ове области, док се практично циљ пропознаје у могућности коришћења добијених података у сврху побољшања квалитета живота старијих лица у домаћинствима Републике Српске са циљем одрживости села уопште. Истраживање би требало да понуди одређена научна сазнања и објашњења искористива у сврху креирања рационалне стратегије одрживости руралних подручја а кроз могућност побољшања квалитета живота поменутих становника који су личним одабиром или у недостатку избора остали да живе на селу, и при томе временом дошли у ситуацију неодрживости, како због личне немоћи и лоших услова живота на селу уопште, тако и због небриге друштва у целини.

Циљеви истраживања су одговарајући? **ДА** **НЕ**

IV.5 Хипотезе истраживања: главна и помоћне хипотезе

Главна хипотеза: Квалитет живота старијих особа у сеоским домаћинствима Републике Српске зависи од степена повезаности социокултурних карактеристика домаћинства са објективним параметрима квалитета живота који се остварују равномјерним руралним развојем.

Поред главне, за потребе истраживања постављене су и посебне (разрађујуће) хипотезе, које представљају конкретизован дио главне хипотезе, као хипотетички став о посебним дијеловима предмета истраживања. Разрађујуће хипотезе су:

- Економска и културолошка маргинализација села утиче на квалитет живота цјелокупне сеоске заједнице;
- Квалитет живота старијих особа у сеоским домаћинствима зависи од развијености инфраструктуре села и доступности државних институција;
- Квалитет живота старијих особа у сеоском домаћинству зависи од социо-економског положаја домаћинства у целини;
- Квалитет живота старијих особа у сеоским домаћинствима зависи од њихове активне партиципације у животу сеоске заједнице;
- Превелика радна оптерећеност старијих особа у сеоском домаћинству утиче на њихов квалитет живота;
- Квалитет живота старијих особа у сеоском домаћинству постаје лошији због

смањења радне виталности старих и неповољне социодемографске структуре домаћинства;

- Положај старих особа у сеоском домаћинству зависи од природе међугенерацијских односа.

Хипотезе истраживања су јасно дефинисане? ДА НЕ

IV.6 Очекивани резултати хипотезе

Кроз наведени хипотетички оквир постиће се научно сазнање о квалитету живота старијих особа у Републици Српској проучавајући сеоска домаћинства кроз различите параметре релевантне за пропитивање квалитета живота уопште. Дакле постављене хипотезе указују да ће се истраживање усмерити не само на суштинске проблеме унутар домаћинства (старост, радну способност, инфраструктурну опремљеност истог) него и на шири контекст сеоске заједнице и односа цијelog друштва према старачким домаћинствима (која су доминантна у укупном сеоском фонду).

Очекивани резултати представљају значајан научни допринос? ДА НЕ

IV.7 План рада и временска динамика

1. Проучавање релевантне литературе и издвајање ставова које ће подржавати изнесене тезе аутора с циљем да се постави теоријски оквир истраживања (током 2017. године);
2. Утврђивање демографских и друштвених карактеристика села у којима ће бити спроведено истраживање (крај 2017. године и почетак 2018. године);
3. Формулација питања и израда упитника за полустандардизовани интервју у складу са обиљежјима испитаника; (март 2018. године);
4. Одређивање узорка испитаника (март 2018. године);
5. Прикупљање података (април и мај 2018. године);
6. Систематизација и класификација прикупљене грађе (јун и јул 2018. године);
7. Статистичка обрада података (септембар и октобар 2018. године);
8. Анализа резултата истраживања и њихово повезивање са већ постојећим теоријским поставкама које се односе на предмет истраживања – научно објашњење појаве (новембар и децембар 2018. године)

План рада и временска динамика су одговарајући? ДА НЕ

IV.8 Метод и узорак истраживања

Иако се тема ове докторске дисертације базира на експерименталном истраживању, неизоставни дио представља и теоријски оквир унутар кога ће се примјенити аналитичко-синтетички метод проучавања релевантних поставки аутора из изабране литературе и претходних истраживања која имају везу са дефинисаном темом. Такође, методом генерализације и класификације издвојиће се полазне поставке неопходне за истраживање. Као пратеће методе у раду свакако ће бити индукција и дедукција, док се у емпириском дијелу рада планира користити анкетно испитивање, а упитник као инструмент спровођења анкете. У овом дијелу рада користиће се и статистички метод како би се регресијском анализом изразио однос међу појавама, а корелацијском анализом указало на степен повезаности појава које ће се мјерити те провјеравати одрживост постављених хипотеза. Полустандардизовани интервју ће представљати основну технику за прикупљање података. Питања за разговор биће у форми отвореног и затвореног типа. Питања ће обухватати: опште податке о испитанiku, податке о породичном домаћинству, податке о социоекономском стању, податке о здравственом стању испитаника и социјалној заштити, податке о породичним односима, податке о друштвеном животу и податке о перцепцији сопственог положаја старих у сеоском породичном домаћинству.

Истраживање се намјерава спровести у Републици Српској и то у регионалним областима: Крајине, Посавине, Подриња и Херцеговине. У наведеним областима биће одабрано по 10 села у којима ће основни скуп за одабир узорка чинити становништво у сеоским домаћинствима преко 65 година. Дакле у укупном збиру истраживања биће обухваћено 40 села, а случајним узорком (на основу пописа становништва) укупно испитано 250 лица старости преко 65 година.

Метод и узорак су одговарајући?

ДА

НЕ

IV.9 Мјесто, лабораторија и опрема за експериментални рад

Истраживање није лабораторијског нити експерименталног карактера.

Услови за експериментали рад су одговарајући?

ДА

НЕ

IV.10 Методе обраде података

Статистичка обрада података извршиће се у специјализованом софтверу SPSS (Statistical Package for Social Sciences) Обрада података спроводиће се кроз примјену основних статистичких техника и напредних статистичких тестова.

Преложене методе су одговарајући?

ДА

НЕ

В ЗАКЉУЧАК

Кандидат је подобан	ДА	НЕ
Тема је подобна	ДА	НЕ

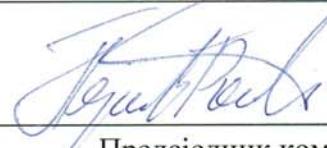
Образложение (до 500 карактера):

Кандидат Зорана Ђелајац испуњава све неопходне услове за израду докторске дисертације под називом „**Квалитет живота старијих особа у сеоским домаћинствима Републике Српске**“. Тема је емпиријска, научно оправдана и релевантна, методолошки заснована, недовољно истражена и актуелна, те је научно истраживање више него оправдано. У Републици Српској недостају истраживања из ове области што ову тему у научном смислу чини изузетно значајном. Резултати истраживања послужиће као оквир и полазна основа за различите приступе у системском рјешавању постојећих проблема, и побољшању квалитета живота старијих особа у селима Републике Српске.

Доц. др Ранка Перић Ромић подобна је да буде ментор у изради ове докторске дисертације.

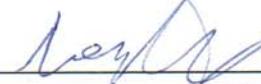
Комисија позитивно оцењује предложену тему **КВАЛИТЕТ ЖИВОТА СТАРИЈИХ ОСОБА У СЕОСКИМ ДОМАЋИНСТВИМА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ**, и кандидата Зорана Ђелајца, те предлаже Наставно-научном вијећу Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци да усвоји Извјештај.

Датум: 05.05.2017. године

Предсједник комисије

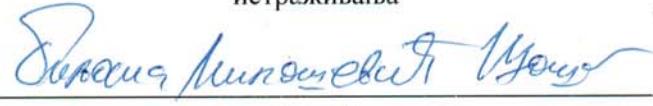
Доц. др Ранка Перић Ромић

Факултет политичких наука Универзитета у Бањој
Луци, ужа научна област Посебне социологије

Члан 1

Проф. др Лазо Ристић

Факултет политичких наука Универзитета у Бањој
Луци, ужа научна област Методологија социјалних
истраживања

Члан 2

Проф. др Биљана Милошевић Шошо

Филозофски факултет Универзитета у Источном
Сарајеву, ужа научна област Посебне социологије